

"Tots els sectors econòmics han de contribuir a salvar l'agricultura"

Antoni Oliver

Ramon Orfila és actualment batle de la localitat d'es Mercadal a Menorca. Té una llarga trajectòria a la política com a diputat i com a conseller del Consell de Menorca. Compagina el seu càrrec de batle amb la presidència del Consell Agrari. Troba que l'agricultura a Menorca i a Mallorca pateix la crisi més greu de tots els temps, que tocarà fons per anar a altres plantejaments i que la societat i tots els sectors econòmics s'han d'implicar en la recuperació del sector agrícola, per salvar una cultura, un paisatge i una activitat econòmica que va més enllà de la producció d'aliments, que ha estat el bressol de la cultura.

llengua blava i les vaques boges, han representat un gran problema per als agricultors, perquè s'han hagut de sacrificar animals i han significat dificultats per al moviment d'animals entre explotacions i entre zones i regions de la Unió Europea i al mateix Estat espanyol, i, sobretot, han generat una desconfiança en el consumidor cap a la carn de mè i de vaca. Les carnisseries han tengut una baixada a les vendes fortíssima que les ha deixat en una situació greu. Hi ha d'haver unes actuacions de l'Administració perquè es recuperi la confiança del consumidor en la carn, amb la garantia que està suficientment controlada perquè es pugui consumir sense perill. D'altra banda s'ha d'ajudar en els processos de comercialització, de tal manera que sigui el sector que, d'alguna forma, se'n dugui els beneficis que es produeixen en el moment que es comercialitzen aquests productes agroalimentaris.

AGRICULTURA ECOLÒGICA

-Com es pot fer això?

-Això implica incrementar qualitats, potenciar i donar resposta a noves demandes, com l'agricultura ecològica i que aquestes qualitats es controlin de forma molt satisfactòria, i això s'ha de fer amb

-Com veu el futur de l'agricultura a les Illes?

-El futur de l'agricultura depèn de l'actitud que la societat de les Illes en el seu conjunt tenguí cap a aquesta activitat que ultrapassa el que és només una activitat productora d'aliments. Parlem d'un sector econòmic que aporta un percentatge petit al producte interior brut, però que a canvi fa una cosa molt important que és condicionar el paisatge de les Illes i configurar també elements culturals, de tradició, antropològics que no es poden deixar perdre de cap manera. Per tant, si l'escenari en què ens movem és una societat, la de les Illes, amb les seves institucions per davant, que vol apostar pel manteniment del paisatge i de l'activitat agrària ramadera, en aquest cas les Illes tenen un futur per a l'agricultura.

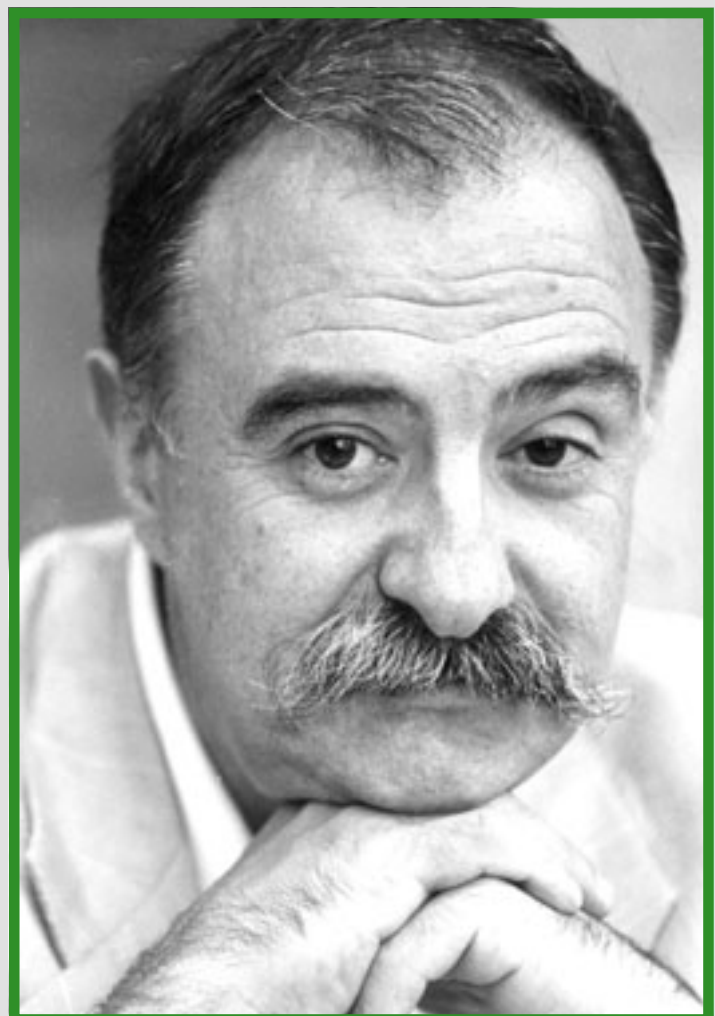
-Quin moment passa el sector agrícola a l'actualitat?

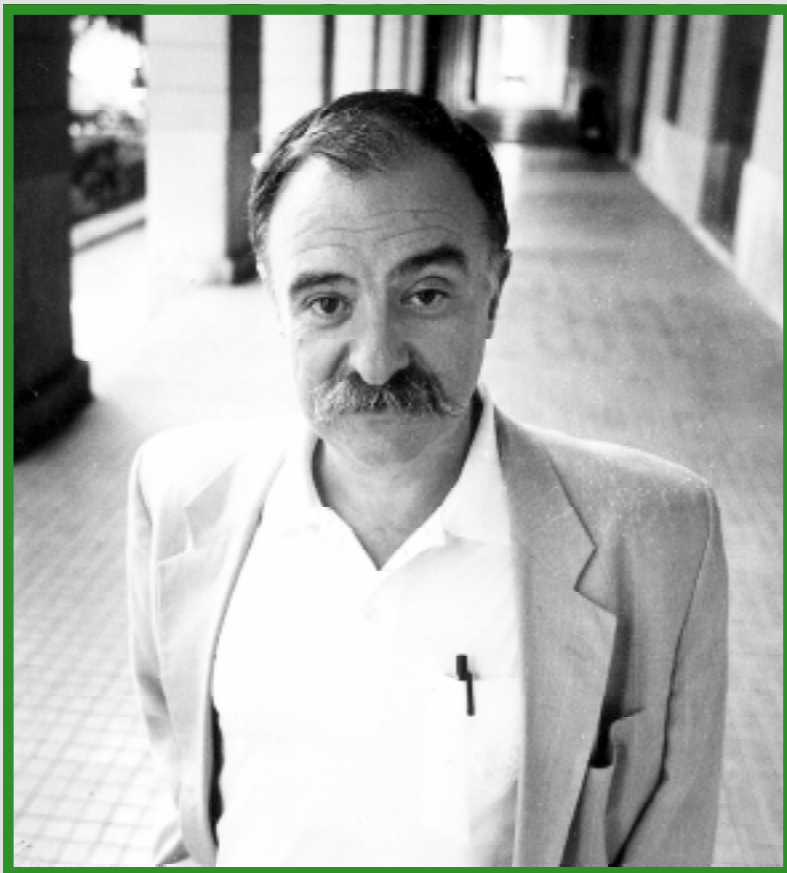
-Passam per un moment de dificultats especialment greus, possiblement pel camí quedarà molta gent. Ara hem arribat a un moment àlgid d'aquesta crisi que ha afectat el sector en aquests darrers anys, però es podrà remuntar i tindrà una sortida.

CRISI DE LES VAQUES BOGES

-Quines iniciatives creu que faran viable el manteniment del sector?

-El tema és fer una aposta per la qualitat. Les dues darreres crisis que han afectat la ramaderia, essencialment, la

la promoció de mecanismes com les denominacions d'origen o denominacions específiques, que donen més satisfacció al consumidor en el sentit que té la certesa que el que consumeix està en condicions i té un nivell de qualitat garantit. Encara que, vull dir, tot això no és cap solució màgica. No tots els agricultors poden començar a fer

"Al Consell Agrari s'ha produït un canvi substancial. Aquesta necessitat d'ajuntar esforços per sortir de la crisi és palpable, es toca amb la mà als debats en el si del Consell. Hi ha idees, i veig una Administració receptiva i un sector molt disposat a aportar les seves energies, i una energia important és la de la imaginació".

sòl i que ha de continuar així.

-Quin és el paper que ha de jugar en tot això l'Administració?

-L'Administració i també la ciutadania han de començar a

pensar que el manteniment d'aquest paisatge és cosa de tots, a les Illes vivim essencialment de la comercialització d'aquest paisatge, el seu manteniment té un cost i s'han de dedicar esforços econòmics al manteniment del sector, perquè l'agricultura, a més de produir aliments, fa de mantenidor del paisatge, encara que a mi no m'agrada l'expressió de jardiner del medi natural. En aquests moments a la Unió Europea es fa un replantejament de la política agrària i ramadera en el seu conjunt. La producció ha estat molt intensiva i això ha generat els problemes als quals ens enfrontam avui, i ara s'haurà d'apostar per "extensificar" la producció i per tant fer-la menys dependent de determinat tipus de consum d'aliments. Aquest canvi que es genera a Europa és ara als seus inicis, si no hagués aparegut el tema de la febre aftosa estaria bastant avançat, s'ha de produir també a les Illes. S'ha d'obrir un debat sobre el futur de l'agricultura a les Balears.

-Ara hi haurà el Congrés del Món Rural, tal vegada seria bo engegar aquest debat?

-El desafiament d'aquest congrés serà de ser capaços de donar resposta a aquest plantejament, en el sentit d'estudiar quines són la ramaderia i l'agricultura possibles a les Illes.

-Això què implica, bàsicament?

-Això implica moltes coses. Implica la relació de l'agricultura amb el medi ambient. Implica la relació de l'agricultura amb el consum d'aigua, del turisme amb la qualitat de vida dels que viuen de l'agricultura per assegurar el manteniment d'aquesta activitat econòmica... Si som capaços de posar tot això sobre la taula i d'obrir aquest debat al Congrés Rural, crec que haurem avançat, s'haurà aprofitat una ocasió. Parl des de fora del sector, encara que és un sector que m'estim i amb el qual he tengut relació durant anys... el sent com a propi.

Com a idea d'esperança vull dir que de les grans crisis han sortit els grans avanços de la humanitat. Fins i tot quan hi ha hagut una gran guerra, aquest fet lamentable ha implicat un canvi, per exemple quant a ciència, i també s'ha constatat que després d'aquests fets catastròfics s'han donat a vegades avanços socials, com per exemple la incorporació de la dona a determinades activitats, i altres qüestions. Al sector agrícola i ramader es pateix la crisi més gran dels darrers anys, pràcticament en un segle no hi ha hagut una crisi tan grossa. Si ara hem tocat fons i hem arribat al punt més greu de la crisi, s'ha de veure com es remunta.

ELEMENTS PER A L'ESPERANÇA

-Encara que el PIB agrícola sigui pot significatiu ha tengut una tendència a créixer, això dóna un lloc a l'esperança?

-Hi ha elements d'esperança. En el seu moment, fa uns anys, es va produir el gran debat sobre si el turisme és el germà gran i ha de donar la mà al germà petit que és l'agricultura. Això va ser un debat intens durant mesos, al Parlament, etc. En aquests moments això es comença a fer així. D'una banda els sectors de l'hostaleria i de la restauració entenen que és més garantia consumir els pro-

ductes de les Illes, que són més controlables des del punt de vista de la qualitat i de la salubritat, que no els d'altres llocs. D'altra banda també s'ha d'entendre que ens jugam la gallina dels ous d'or, i no la podem sacrificar, i que per això hem de mantenir el paisatge. Hem de comprendre que la societat no podrà tenir tants de jardiniers del medi natural com els que es necessiten per fer una labor que ara fan els agricultors. Fa uns dies un articulista es demanava si s'haurien de posar vaques de cartó pedra al camp perquè els turistes no perdessin aquesta imatge de les Illes Balears. Segurament això és una reducció a l'absurd, però, en definitiva, el plantejament que hem de fer és que si volem continuar venent aquest paisatge haurem de mantenir el sector agrari per no perdre elements mediambientals i culturals. I per mantenir la vida d'un sector que fa una aportació important, encara que no econòmica, hem de jugar fort des de l'Administració i des de la societat en el seu conjunt. Hotelers i restauradors comencen a entendre aquesta qüestió. A Menorca s'han donat experiències interessants de principis d'acord en aquest sentit: hi ha restaurants que garanteixen que donen carn engreixada i sacrificada a Mallorca i a Menorca... per aquest camí s'ha d'anar.

-Aquesta manera de produir tan intensiva és molt difícil d'aturar?

-Sí, però segurament hem arribat a tocar fons i s'ha d'entendre que també hem d'atendre els problemes que tenen altres sectors que llinden amb l'agrari. Per exemple, el de les carnisseries. Hi ha una xarxa de carnisseries que trossegen la carn i la preparen per al consum. Ara desapareixen carnisseries de forma constant. Els grans centres comercials acaben per no comprar la carn aquí, sinó que la compren fora, tot això implica més problemes per al manteniment del sector.

-També desapareixen botigues i petits comerços.

-I a més tenen la tendència a no comprar productes d'aquí. També els ciutadans cada vegada més han d'exigir saber com s'ha fet el producte que consumeixen, si es transgènic o no, etc... i això afavorirà l'agricultura tradicional i les petites economies del sector agroalimentari de les Illes. Hi ha d'haver ajudes, per exemple l'Ajuntament d'es Mercadal, i no em vull posar una flor com a batle del poble, perquè la decisió va ser presa per unanimitat de tots els grups, va decidir rebaixar en un 90% l'IAE de les carnisseries, és una mesura quasi simbòlica, però ha d'anar acompanyada de més mesures i, sobretot, ha de ser demostrativa d'una determinada sensibilitat de l'Administració. Si desapareix una carnisseries, o un petit comerç, vol dir que no compraran carn i el comerç no comprarà productes agrícoles que es produeixen aquí i la gent comprarà a un supermercat que no se sap molt bé on compra els seus productes, moltes vegades fins i tot fora de l'Estat espanyol... compren a Nova Zelanda, etc... és una cadena. La globalització ens amenaça d'aquesta manera.

ENFRONT DE LA GLOBALITZACIÓ

-Globalització que incideix, d'altra banda, negativament en tot el que vostè planteja?

-Hem d'entendre que és cert que anam contra corrent. El manteniment del sector agrícola té una complexitat enor-

me. Però, si som conscients dels valors que es podrien perdre si deixàssim que desaparegués, sabem que hem d'apostar de forma decidida pel seu manteniment.

-Pot desaparèixer tota una cultura?

-Una cultura industrial, segurament al cap de pocs d'anys d'haver desaparegut podria renèixer, en canvi una cultura agrària, i sobretot una cultura ramadera, és quasi impossible que es torni a reproduir, perquè es perden moltes coses. Per exemple, a la ramaderia es perd l'aclimatació dels animals a la terra, que és fruit de molts d'anys de ser a aquesta terra. Per exemple quan duen bestiar de fora a Menorca, s'ha d'acostumar a les paparres que és una plaga endèmica que no es pot eradicar. Per tant, o els animals s'acostumen a les paparres i creen anticossos i una resistència, o acaben per morir o per tenir molts de problemes. És a dir, que la ramaderia és el producte de l'aclimatació del bestiar i si desaparegués seria molt difícil que tornàs a introduir-se. En aquest sentit ens hi jugam el futur. L'Administració, la ciutadania en general, els altres sectors econòmics, tots han de ser conscients dels problemes i apostar fort pel manteniment d'aquest sector que encara que aporta molt poc al producte interior brut, sí que aporta molt en altres aspectes, i això s'ha de valorar.

-Tal vegada seria qüestió d'aplicar un altre tipus d'economia, més a petita escala.

-El que és clar és que la lluita contra la globalització és cada vegada més difícil. Han desaparegut les fronteres per a la circulació de productes i és molt difícil resistir-s'hi. Però s'han de prendre algunes iniciatives. A Menorca no hi ha, per exemple, la cultura que té Mallorca dels mercats que se celebren a quasi tots els pobles. Bé, a Menorca no hi havia mercats i se'n va començar un a Ferreries. Llavors jo era conseller d'agricultura del Consell de Menorca i vàrem fer un plantejament senzill, que no pretenia salvar el sector agrari..., però dos o tres pagesos que hi anaven varen reconèixer que treien més benefici de la venda directa que d'un altre tipus de venda i que això els salvava. Inicialment això va ser la salvació de dos o tres pagesos, no de tot el sector ni molt menys. Però a partir d'aquí, i perquè hi havia demanda, un grup de pageses, de madones, es va posar d'acord i varen crear una cooperativa d'elaboració de melmelades i aquesta cooperativa va tenir una empenta prou important. Això demostra que una petita actuació, potenciar un mercat, fer possible que hi hagi venda directa de productes de la pagesia, ha dut conseqüències per salvar set o vuit finques. Iniciatives d'aquest tipus n'hi hauria d'haver cent. El que importa és posar en marxa la imaginació.

"L'Administració i també la ciutadania han de començar a pensar que el manteniment del paisatge és cosa de tots, a les Illes vivim essencialment de la comercialització d'aquest paisatge, el seu manteniment té un cost i s'han de dedicar esforços econòmics al manteniment del sector, perquè l'agricultura, a més de produir aliments, fa de mantenidora del paisatge".

ELS AGROTURISMES, COMPLEMENT PER A LA RENDA

-Quines altres coses serien factibles, agroturisme, etc?

-El tema d'agroturisme pot ser adequat, si no és una excusa per transformar-lo en turisme rural, que és una altra cosa amb un plantejament absolutament diferent. Fer hotelets al camp no és la sortida a la situació. El tema és que la pagesia tenguí rendes complementàries que poden venir

d'una banda o d'una altra, però s'ha d'augmentar, en conjunt, la renda del pagès. Respecte de l'agroturisme, no és una mala solució. Per exemple, Menorca és sembrada de jaciments arqueològics. Quan una agència turística munta una excursió per veure tres monuments arqueològics, l'excursió pot acabar a la finca més propera on, simplement, es pot fer un berenar. Aquest berenar el capvespre es pot fer amb productes de la finca i representar un ingrés complementari important, perquè segurament la salva, i li dóna rendibilitat suficient per compensar la poca rendibilitat de l'explotació agrària com a tal. Aquest és un exemple d'agroturisme que sí s'hauria d'impulsar. Hi ha coses que es comencen a fer a determinades finques, és un bon camí començar a diversificar determinades produccions: n'hi ha que treuen un ingrés complementari prou important amb la cria de cavalls. A Menorca hi ha més de mil cavalls que són al registre morfològic de la Raça Cavall Menorquina i això representa uns ingressos considerables per als criadors. S'ha d'anar cap aquí.

"S'ha d'entendre que ens jugam la gallina dels ous d'or, i no la podem sacrificar, i que per això hem de mantenir el paisatge. Hem de comprendre que la societat no podrà tenir tants de jardiniers del medi natural com els que es necessiten per fer una labor que ara fan els agricultors".

per exemple, a una urbanització o a una zona hotelera, immediatament el pagès que vol deixar la finca té aquesta oferta. És més fàcil sortir, però la gent que fa feina al camp, que encara és al camp, malgrat tot, hi és perquè l'estima.

No tothom ha de criar cavalls o organitzar berenars, perquè sinó es produeix una inflació de l'oferta, però sí que s'ha de diversificar amb imaginació. Segurament hi haurà gent que quedarà pel camí en aquest procés de replantejament del sector agrícola i això ho lamentarem moltíssim. Però, ja ho he dit, i em fa mal repetir-ho, tocam fons d'una crisi important.

També hem de dir que ara qui surt d'una finca ho té més fàcil que abans. Ara un pagès que deixa de fer de pagès tot d'una troba feina de jardiner,

L'altre dia em va telefonar un propietari d'una finca, supòs que simplement per comentar una cosa i treure's de dins allò que li sabia greu, i em va dir que el seu pagès feia de camioner i guanyava una quantitat, i que d'ençà que treballa a la seva finca hi perd doblers, trenta o quaranta mil pessetes mensuals. Això és molt. Aquest propietari em deia que hem de fer el possible, el que sigui, perquè no hi perdi i perquè no se'n torni a fer de camioner. Aquest pagès s'estima més fer de pagès, és al camp perquè té una vocació clara, s'estima el camp, els seus pares eren pagesos i estima la feina, vol viure aferrat al paisatge i no a la carretera, amb l'angoixa de fer de transportista. Té ganes de recuperar un mode de vida determinat, però no ho farà si arriba a la conclusió que no pot sobreviure a la pagesia.

-Creu que aquesta crisi del sector agrícola i ramader farà, per exemple a Menorca, que l'economia de l'illa s'encamini, definitivament, cap al turisme, provocarà un creixement de la construcció etc.?

-L'economia de Menorca s'ha abocat al turisme i a la construcció. Però, per sort, no crec que s'encamini a construir més, perquè totes les administracions, les locals i l'autònomic insular, tenen molt clar que no es pot continuar creixent de la manera desordenada com s'ha fet fins ara. S'aposta per posar uns límits al creixement. Hi ha una moratòria que afecta la vorera i que afecta moltes places turístiques i hi ha una voluntat d'intentar anar cap a un turisme de qualitat. A nivell d'Administració i de sectors econòmics es veu això cada vegada amb més claredat i és important. Fer desaparèixer el sector agrícola voldria dir donar més pressió als altres sectors, això és cert, però tampoc no parlem d'una quantitat de gent tan gran com per ser molt significatiu. El percentatge de gent que fa feina al camp en aquests moments respecte de la resta de sectors econòmics és tan petit que no seria significativa la injecció de gent, de mà d'obra, a altres sectors. Ara qui dóna resposta a la demanda de mà d'obra és la immigració. En aquests moments un dels problemes més grans que hi ha a Menorca és que els immigrants que vénen a fer feina de temporada, tant a la construcció com al turisme, no troben habitatge, això vol dir que l'allau de gent que ve de fora és gran. Crec que si el sector agrari ha de minvar una mica més encara per poder subsistir, doncs minvarà, ja ha passat i enguany hi haurà gent que tirarà la tovallola, però l'Administració hauria de ser capaç de mostrar a la gent que hi ha lloc per a l'esperança.

El Congrés Rural pot servir per fer aquests nous plantejaments, si ho aconsegueix i implica tots els sectors, remunterem la crisi, perquè més avall ja no es pot ser. Les Illes estan afectades per una crisi agrícola molt greu, i si són conscients d'aquesta gravetat, han de cercar sortides.

-Quin paper tindrà en la solució de la crisi el Consell Agrari?

-Al Consell Agrari s'ha produït un canvi importantíssim, substancial. Aquesta necessitat d'ajuntar esforços per sortir de la crisi és palpable, es toca amb la mà als debats en el si del Consell. Hi ha idees, i veig una Administració receptiva i un sector molt disposat a aportar les seves energies i una energia important és la de la imaginació. Si som capaços d'assumir que la crisi és greu i que és necessari trobar sortides, ja tenim una part de la solució. Encaram el problema amb una actitud positiva, conscients de la gravetat, però també amb la voluntat de sortir-ne.